

ТОХТАМИШ

Тетяна Олександрівна
tunechka10@gmail.com

УДК 336.71

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ
ЗАЛУЧЕННЯМ КОШТІВ У БАНКУ

ШЕЛЕСТ

Альона Владиславівна
golovanova.lolo@gmail.comTHEORETICAL ASPECTS OF FUNDS
MANAGEMENT IN THE BANKк.е.н., доцент, Харківський
національний університет
будівництва та архітектуристудент, Харківський
національний університет
будівництва та архітектури

Статтю присвячено визначенню сутності залучених коштів банку та їх ролі у банківській системі. Визначено, що залучені кошти є основним джерелом формування фінансових ресурсів комерційного банку, необхідних для надання кредитів, фінансування інвестиційних проектів, підтримки національного товаровиробника. Зазначено види залучених ресурсів у банку. Подано визначення категорії «управління залученими ресурсами у банку». Розглянуто етапи управління залученням коштів. Розкрито сутність цінових та нецінових методів управління залученими ресурсами банку. Визначено, що система управління залученням ресурсів банку поєднує в собі об'єкт управління, суб'єкт управління та механізм управління.

* * *

Статья посвящена определению сущности привлеченных средств банка и их роли в банковской системе. Определено, что привлеченные средства являются основным источником формирования финансовых ресурсов коммерческого банка, необходимых для предоставления кредитов, финансирования инвестиционных проектов, поддержки национального товаропроизводителя. Указаны виды привлеченных ресурсов в банке. Дано определение категории «управление привлеченными ресурсами в банке». Рассмотрены этапы управления привлечением средств. Раскрыта сущность ценовых и неценовых методов управления привлеченными ресурсами банка. Определено, что система управления привлечением ресурсов банка сочетает в себе объект управления, субъект управления и механизм управления.

* * *

The article is devoted to determining the essence of the attracted funds of the bank and their role in the banking system. It is determined that attracted funds are the main source of financial resources of the commercial bank, necessary for granting loans, financing of investment projects, support of the national commodity producer. The types of attracted resources in the bank are indicated. The definition of the category "management of attracted resources at the bank" is given. The methods, mechanism, features and stages of management of attraction of funds are considered. The level of management of the financial resources of the commercial bank, which is the state level (the management is carried out through the NBU) and the level of the commercial bank are given. The essence of price and non-price methods of management of attracted resources of the bank is revealed. It is determined that the system for managing the attraction of bank resources combines the object of management, the subject of management and the management mechanism. The object of management is a managed subsystem, which includes: the deposit policy of the bank, the level of marketing research, the policy of selling deposit services, the image of the bank, the organizational structure of the bank, etc. Fund management agents are employees whose competence includes the adoption of managerial decisions - the control subsystem. The mechanism for managing resources attraction is a way of organizing the attraction of funds, which includes the necessary set of tools and methods for managing them. It is noted that attraction of funds is mainly due to the implementation of deposit operations, therefore qualitative deposit policy should be developed for quality management of attracted funds. The necessity of taking into account strategy and tactics is proved, in order to achieve the set goals of the banking institution. A set of specific tasks to be solved by a commercial bank in the process of resource management is given. It is noted that in order to increase the profitability of the bank it is necessary to involve legal entities, as they are more reliable and the purpose of their activity is not return on deposits.

Ключові слова: Ресурси банку, залучені кошти, депозит, управління залученими коштами, механізм управління

Ключевые слова: Ресурсы банка, привлеченные средства, депозит, управление привлеченными средствами, механизм управления

Keywords: Bank resources, funds raised, deposit, management of funds raised, management mechanism

ВСТУП

Існування банківської системи неможливе без використання ресурсів, перш за все фінансових. У загальному обсязі ресурсів банку власні кошти становлять незначну частину, основним джерелом ресурсної бази банку є залучені кошти. З точки зору стійкості, залучення коштів від юридичних осіб є особливо вигідним, так як юридичні особи більш надійні. Виходячи з цього, можна сказати, що якісне управління залученням коштів юридичних осіб дає змогу уникнути або значно зменшити неминучі втрати, які виникають у банківській діяльності.

Існуючі умови господарювання в Україні збільшили необхідність підвищення ефективності управління, в першу чергу, грошовим обігом, формуванням та ви-

користанням фінансових ресурсів, що являє собою систему форм, методів і прийомів, за допомогою яких здійснюється це управління.

Питаннями щодо управління залученням коштів юридичних осіб займалися такі зарубіжні і вітчизняні вчені, як: О.М. Бартош, О.В. Васюренко, Н.В. Глебова, І.І. Дяконова, С.В. Землячов, Р.Р. Коцовська, С.А. Кучеренко, В.Д. Лагутін, В.І. Міщенко, А.М. Мороз, О.М. Петрук, С.П. Прасолова, І.Ф. Прокопенко, Р.І. Шевченко та багато інших.

МЕТА РОБОТИ – визначення поняття залучені кошти та їх значення для банківської діяльності. Розгляд особливостей та методів ефективного управління залученими коштами у банку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичним підґрунтям даної роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань та Інтернет-ресурси. При проведенні роботи використано методи аналізу, синтезу, узагальнення та порівняння.

РЕЗУЛЬТАТИ

Залучені кошти – сукупність коштів на поточних, депозитних та інших рахунках банківських клієнтів (юридичних та фізичних осіб), на рахунках громадських організацій, різноманітних суспільних фондів, які розміщуються в активі з метою отримання прибутку чи забезпечення ліквідності банку [1].

У сучасній економічній літературі наводиться декілька класифікацій залучених коштів банку залежно від різних характеристик: від категорії вкладників, від строку та порядку повернення коштів, від виду валюти, в якій залучаються кошти, за способом оформлення вкладу, за характером сплати відсотків тощо. Проте, найсуттєвіші особливості залучених грошових коштів відображає їх розподіл за способами акумуляції. З цієї точки зору залучені ресурси можна представити у вигляді двох великих груп: депозитні й не депозитні. Не депозитні кошти це, здебільшого, міжбанківські кредити, які найчастіше залучаються для підтримання ліквідності банків. Переважну частину своїх дохідних активів банки формують завдяки депозитам, вони є основним джерелом отримання коштів.

Згідно Закону України «Про банки та банківську діяльність», депозит – це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [2].

Варто зауважити, що мета вкладень фізичних і юридичних осіб є зовсім різною. Фізичні особи, купуючи депозитні продукти банку, мають на меті забезпечення збереження вартості грошей і збільшення доходів. Розміщення заощаджень на вклади є певною мотивованою дією, що передбачає отримання вигод у майбутньому. Юридичні особи вимушені проводити свої розрахункові-касові операції через банківські установи [3].

Основними видами депозитних операцій є депозити на вимогу (до запитання) та строкові депозити. Вклади на вимогу розміщують у банку на поточному рахунку клієнта. На вимогу клієнта кошти з поточного рахунку в будь-який час можуть вилучатися. Тому такі кошти вважаються нестабільними, адже вони значно обмежують коло їх використання у активних операціях. Для кредитно-інвестиційної діяльності банків найбільш вагомим джерелом поповнення ресурсної бази є строкові депозити. Такий вид депозитів характеризується стабільністю, а тому вони зручні для планування активних операцій банків. За цих умов банк має змогу розміщувати кошти у середньо- та довгострокові активи, що приносять високі доходи з мінімальним ризиком [4].

Управління залученням ресурсів банку – це сукупність стратегічних і тактичних заходів, які проводить банк з метою залучення тимчасово вільних грошових коштів клієнтів та утворення на цій основі кредитних ресурсів; складний процес, ефективне здійснення якого

вимагає відповідного організаційного та інформаційного забезпечення та полягає у забезпеченні залучення необхідного їх обсягу на вигідних для банку умовах в порядку, визначеним законодавством [5].

Управління залученим банківським капіталом представляє собою діяльність щодо управління банківськими ресурсами, пов'язана із залученням грошових коштів вкладників та інших кредиторів, визначенням розміру і відповідної структури джерел грошових коштів у тісному зв'язку з їх розміщенням. Існує два рівні управління ресурсами комерційного банку [6]:

- державний рівень (управління здійснюється через НБУ);

- рівень комерційного банку.

Управління процесом залучення коштів на рахунки в банку відбувається в кілька етапів [7]:

1. Вибір стратегії банку на ринку. До стратегій залучення коштів на поточні і депозитні рахунки юридичних осіб належать: пріоритетна орієнтація на елітних клієнтів; пріоритетна орієнтація на вузьку галузеву спеціалізацію клієнтури; орієнтація банку на розширення загального переліку клієнтури, що обслуговується в ньому.

2. Визначення оптимальної структури депозитної бази та управління нею. Важливим є визначення оптимальної структури депозитної бази й підтримання її на належному рівні.

3. Розробка заходів з формування ресурсів банку.

У процесі управління ресурсами комерційний банк повинен вирішувати такі завдання [8]: Виконувати вимоги НБУ щодо дотримання встановлених економічних нормативів; не допускати наявності в банку коштів, які не приносять доходу, крім тієї її частини, яка забезпечує формування обов'язкових резервів; підтримувати певне співвідношення між власними і залученими коштами; забезпечувати одержання банком прибутку за рахунок залучення якомога «дешевших» ресурсів; забезпечувати взаємозв'язок і взаємоузгодженість між депозитними операціями і операціями по видачі позик за їх строками та сумами; постійно намагатись, щоб резерви вільних (не залучених в активні операції) коштів на депозитних рахунках були мінімальними; здійснювати заходи щодо розвитку банківських послуг і підвищенню якості обслуговування клієнтів, що буде сприяти залученню вільних грошових коштів.

Система управління залученням ресурсів банку поєднує у собі об'єкт управління, суб'єкт управління, механізм управління [9].

Об'єкт управління – керована підсистема, яка включає: депозитну політику банку, рівень маркетингових досліджень, політику збуту депозитних послуг, імідж банку, організаційну структуру банку тощо.

Суб'єктами управління залученням коштів є працівники, до компетенції яких входить прийняття управлінських рішень – керуюча підсистема.

Вплив суб'єктів управління на об'єкт управління залученням ресурсів банку – сукупність керованих факторів, які впливають на залучення ресурсів банку у межах встановлених банком цілей, – здійснюється за допомогою механізму управління. Механізм управління залученням ресурсів – спосіб організації залучення коштів, що включає необхідний набір інструментів та

методів управління ними [10].

Для забезпечення бажаної структури, обсягів і рівня витрат за депозитними зобов'язаннями використовуються різні методи залучення коштів, взагалі зводяться до двох груп – цінові та нецінові методи управління залученими коштами. Сутність цінових методів полягає у використанні відсоткової ставки за депозитами як головного важеля в конкурентній боротьбі за вільні грошові кошти фізичних і юридичних осіб. Нецінові методи управління базуються на маркетингових дослідженнях того сегмента ринку, який обслуговується банком, вивченні потреб клієнтури, розробці нових фінансових інструментів та операцій. Обираючи метод управління залученими коштами, керівництво банку повинно порівнювати витрати, пов'язані з підвищенням депозитної ставки з витратами, які будуть супроводжувати впровадження нецінових прийомів. На практиці ці два методи можуть застосовуватись паралельно [11].

ВИСНОВКИ

Отже, залучені кошти є основним джерелом формування фінансових ресурсів комерційного банку, необхідних для надання кредитів, фінансування інвестиційних проектів, підтримки національного товаровиробника. Залучення грошових коштів відбувається здебільшого шляхом виконання депозитних операцій. Для підвищення прибутковості банку слід розробляти депозитну політику, вигідну для юридичних осіб, адже вони є більш надійними та метою їх діяльності є не прибутки від вкладів.

Управління залученням коштів є обов'язковим для ефективної роботи банківської системи. При управлінні залученням коштів необхідно враховувати стратегію і тактику, комплекс конкретних завдань для досягнення поставлених цілей – забезпечення стабільності та надійності, а також рентабельності, прибутковості та ліквідності банківської установи. При цьому необхідно враховувати джерела залучення грошових коштів, період, на який планується залучення ресурсів, їх вартість, а також результат, який очікується досягти від поповнення вкладів.

У нинішніх мінливих умовах, слід удосконалювати існуючі та розробляти нові методи управління залученням коштів, що дасть змогу підвищувати стабільність та надійність банківської системи, а відтак досягати основної мети – залучати більшу кількість ресурсів за меншими цінами.

Список використаних джерел

1. Банківські операції / А.М. Мороз та ін. Харків, 2008. 608 с.

2. Закон України "Про банки та банківську діяльність": чинне законодавство України зі змінами та доп. станом на 10 жовтня 2018 р. Київ, 2018. 30 с.

3. Волкова Н.І. Удосконалення управління залученими депозитними ресурсами банку. Економіка і організація управління. 2016. № 1. Вип. 21. С. 85-91.

4. Заславська О.І. Залучені кошти як вагоме джерело ресурсного забезпечення кредитно-інвестиційної діяльності банків. Економіка та держава. 2012. № 7. Вип. 20. С. 16-21.

5. Єпіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В. Операції комерційних банків. Суми, 2007. 523 с.

6. Павленко О.П., Журбенко С.І. Управління залученими ресурсами комерційного банку: сутність, методи та джерела фінансування. Молодий вчений. 2016. № 11. Вип. 38. С. 643-646.

7. Олійник В.М., Фролов С.М., Деркач М.А. Банківський менеджмент. Суми, 2009. Ч. 2. 144 с.

8. Вядрова І.М., Волохата В.Є. Системний підхід в управлінні залученими ресурсами банку. Економіка та держава. 2014. № 10. С. 43-48.

9. Шелюк А.А. Складові системи депозитного менеджменту банку. Севастополь, 2013. 340 с.

10. Сало І.В., Криклій О.А. Фінансовий менеджмент у банку. Суми, 2007. 314 с.

11. Маслак Н.Г. Ціноутворення на банківські продукти. Суми, 2010. 121 с.

References

1. Banking operations / A.M. Moroz et.al. Kharkiv, 2008. 608 p. (in Ukrainian)

2. Law of Ukraine "About Banks and Banking Activity": current legislation of Ukraine with amendments and additional. October 10, 2018, Kyiv, 2018. 30 p. (in Ukrainian)

3. Volkova N.I. Improvement of management of the bank's deposit resources. Economics and management organization. 2016. № 1. Issue 21. pp. 85-91. (in Ukrainian)

4. Zaslavskaya O.I. Funds attracted as a significant source of resource support for credit and investment activity of banks. Economy and state. 2012. № 7. Issue 20. pp. 16-21. (in Ukrainian)

5. Epiphanov A.O., Maslak N.H., Salo I.V. Operations of commercial banks. Sumy, 2007. 523 p. (in Ukrainian)

6. Pavlenko O.P., Zhurbenko S.I. Management of the attracted resources of the commercial bank: the essence, methods and sources of financing. Young scientist. 2016. № 11. Issue 38. pp. 643-646. (in Ukrainian)

7. Oliynyk V.M., Frolov S.M., Derkach M.A. Banking Management. Sumy, 2009. Part 2. 144 p. (in Ukrainian)

8. Vyadrova I.M., Volokhata V.E. System approach in the management of the bank's borrowed resources // Economy and the state. 2014. № 10. pp. 43-48. (in Ukrainian)

9. Sheluk A.A. Components of deposit management system of the bank. Sevastopol, 2013. 340 p. (in Ukrainian)

10. Salo I.V., Crickie O.A. Financial management at the bank. Sumy, 2007. 314 p. (in Ukrainian)

11. Maslak N.H. Pricing for banking products. Sumy, 2010. 121 p. (in Ukrainian)